

Snižování náskoku v kolapsu

Dmitry Orlov

Slide [1] Dobrý večer dámy a pánové. Nejsem expert ani vědec ani aktivista. Jsem spíše očitý svědek. Sledoval jsem kolaps Sověteského svazu a pokusil jsem se shrnout svoje pozorování do stručného poselství. Nechám na vás, abyste se sami rozhodli nakolik je toto poselství naléhavé.

Dnes večer budu hovořit o nedostatečné připravenosti na kolaps zde ve Spojených státech. Budu situaci zde porovnávat se situací v Sovětském svazu před jeho kolapsem. Řečnický obrat, který budu používat je „Náskok v kolapsu“ – tento výraz je jistou analogií k podobným výrazům jako je například „Nukleární náskok“, „Vesmírný náskok“ a mnohé další velmocenské náskoky, o nichž se s oblibou hovořilo v době studené války.

Výchozí předpoklady

- Ke kolapsu Sovětského svazu (SSSR) došlo přibližně před 17 roky. Také ve Spojených státech dojde dříve či později ke kolapsu (ekonomickému i politickému).
- Je nemožné předpovídat, kdy kolaps nastane. Je však obecně známým faktem, že říše kolabují. Bez výjimky.
- Utajování informací ztěžovalo předpověď kolapsu Sovětského svazu. Zdá se, že ve Spojených státech je hodně problémů, které indikují, že ke kolapsu může dojít každým dnem.
- Spojené státy se mohou hodně poučit z kolapsu Sovětského svazu. Rozdíly jsou stejně tak zajímavé jako podobnosti.

Slide [2] Téma ekonomického kolapsu je v zásadě tématem smutným. Přesto jsem optimista, a svým způsobem veselý člověk, který věří, že s trochou přípavy, takové události, jakou kolaps je, lze zvládnout a překonat. Jak pravděpodobně správně tušíte, ekonomické kolapsy mne zajímají. Možná až budu starý, tak mi začnou všechny kolapsy připadat stejné, ale ještě tomu u mne tak není. A na ten, co se blíží, jsem skutečně zvědav. Ze všeho, co jsem viděl a přečetl se mi zdá, že je zde dosti velká pravděpodobnost, že americká ekonomika v nedaleké budoucnosti zkolabuje. Navíc se zdá, že na tento kolaps nebudeme moc dobře připraveni. Z toho, jak se věci mají, to vypadá, jakoby se americká ekonomika připravovala předvést něco na způsob kouzelnického zmizení. A tak jsem připraven pomoci svými zkušenostmi z období kolapsu Sovětského svazu.

Podobnosti mezi SSSR a USA

- Dvě vojensko-průmyslové velmoci v době po Druhé světové válce
- Založené na technologickém pokroku a ekonomickém růstu
- Snaha šířit svoji ideologii po celém světě
- Politická a ekonomická kontrola mnoha zemí
- Rovnováha sil po několik dekád
- Po čase končící v úpadku

Slide [3] Očekávám, že někteří budou reagovat podrážděně, když budu jejich zemi přirovnávat k Sovětskému svazu. Mohou vás však ujistit, že mnozí lidé ze Sovětského svazu by reagovali podobně, kdyby Spojené státy zkolabovaly jako první. Ponecháme-li city stranou, faktem je, že ve dvacátém století Sovětský svaz a Spojené státy byly dvě supervelmoci, které chtěly více či méně dosáhnout podobných cílů – technologický pokrok, ekonomický růst, plnou zaměstnanost a světovou nadvládu – ale které se lišily ve způsobech, jak toho dosáhnout. Obě velmoci dosáhly podobných výsledků – byly úspěšné, naháněly strach celé planetě a vzájemně se zastrašovaly. A každá z nich dospěla ke kolapsu.

Vítěz či poražený

Závody v dobývání vesmíru

Závody ve zbrojení

Závody ve věznění

Závody o nejvíce nenáviděnou velmoc

Slide [4] USA a SSSR byly na podobné úrovni v mnoha kategoriích. Zmíním jen čtyři. Sovětský vesmírný program s lidskou posádkou je stále v chodu a daří se mu pod ruským vedením, a jako vůbec první

začíná nabízet charterové vesmírné lety. Američané létají v Sojuzech, zatímco jejich zbývající vesmírné lodi jsou v opravě. Závod ve zbrojení nepřinesl jasného vítěze a to je vlastně skvělá zpráva, protože doktrina vzájemného zničení (Mutual Assured Destruction - MAD) je stále platná. Rusko má stále ještě více nukleárních hlavic než mají Spojené státy. Rusko má také nadzvukové řízené střely, které dokáží proniknout jakýmkoliv protiraketovým štítem a určitě tím, který navíc ani neexistuje. V závodech ve věznění vítězili přesvědčivě Sověti díky svému inovačnímu programu GULAG. Postupně však Američané získávali navrch a závěr závodu ve věznění patřil Američanům, kteří mají ve vězeních zdaleka největší procento obyvatel než kdykoli v minulosti. Závody o nejvíce nenáviděnou velmoc nakonec také vyhráli Američané. Je to ovšem dnes jednodušší neboť nemají s kým soutěžit.

USA čelí stejným problémům, které přispěly ke kolapsu SSSR

- Války, které nelze vyhrát (Afganistán, Irák, ...Irán?)
- Snižující se produkce ropy (sovětská ropná produkce dosáhla vrcholu několik let před kolapsem)
- Nekontrolovaně se zvyšující vojenský rozpočet
- Neudržitelná velikost státního dluhu
- Rozsáhlý, neefektivní, zkorumpovaný politický systém, neschopný se sám reformovat
- Sebeklam důležitosti bránící otevřeně diskutovat problémy

Slide [5] A pokračujeme-li ve výčtu podobností obou supervelmocí, tak mnohé problémy, které přispěly k potopení Sovětského svazu, nyní ohrožují také Spojené státy. Je to například obrovská dobře vybavená, velmi drahá armáda bez jasného poslání, zabředlá do boje s muslimskými povstalci. Je to také nedostek energie související s ropným zlomem. Je to také trvalá negativní

obchodní bilance, která je příčinnou nezvládnutelného zahraničního dluhu. A také je to falešná iluze o sobě samých, zkosnatělá ideologie a zkosnatělý politický systém.

Ekonomiky jsou náchylné k „dominovému efektu“

- Neřešitelné problémy se s časem akumulují
- Kompenzační mechanismy fungují jen do určité míry
- Ekonomický šok může způsobit mnoho různých událostí
- Cokoli může způsobit ekonomický šok
- Cesta sestupu nabere svoji vlastní dynamiku
- Politický systém se nezmění, je však paralyzován

Slide [6] Pozorovat ekonomický kolaps je fascinující a zajímavé, je-li kolaps pospán přesně a detailně. Všeobecný popis má snahu zjednodušovat, ale zkusím se zhostit úkolu, co nejlépe. Jen díky setrvačnosti mohou ekonomická pravidla zůstat po určitou dobu nezměna, i když už jsou neobhájitelná. Po určitém čase se však objeví přílivová vlna nesplněných slibů a nepodložených předpokladů. Jeden z neudržitelných předpokladů spočívá ve víře, že je možné si vypůjčovat do nekonečna další a další peníze na zaplacení stále se zvyšujících dovozů energie, jejichž cena se každých pár let zdojnásobuje. Peníze zdarma na nákupy energie neexistují tak, jako neexistuje v přírodě energie zdarma. A tak vše musí dospět k přechodovému stádiu. Až se tok energie bude vracet ke své rovnováze, většina americké ekonomiky se zastaví.

Situace po kolapsu – bezprostřední následky

- Sociální vykořenění, nezaměstnanost, bezdomovectví, beznaděj
- Neschopnost úřadů udržovat kázeň. Zákony jsou udržovány místními domobranami a privátní obranou. Hodně zákonů je všeobecně ignorováno.
- Všeobecný nedostatek základních komodit, především pak potravin, paliv a léků.
- Nefungující či omezeně fungující základní služby. Rozpadající se a nefungující infrastruktura. Menší i větší katastrofy.
- Nemožnost jakéhokoliv dlouhodobého plánování. Velké nové projekty nejsou ani plánovány ani diskutovány. Veškeré přizpůsobení situaci je závislé jen a jen na existující infrastruktuře a zásobách.

Slide [7] To, co se událo v Rusku, jsem popsal detailněji v jednom ze svých statí, které jsou k dispozici na www.SurvivingPeakOil.com. Nevidím důvodu, proč to, co se stane ve Spojených státech, by mělo být v těch základních rysech úplně jiné než v Sovětském svazu. Detaily se budou lišit a my se k nim za chvíli dostaneme. Měli bychom určitě očekávat nedostatek pohonných hmot, potravin, léků a celé řady dalších věcí, výpadky elektrické energie, plynu a vody, problémy v dopravě a další infrastruktury, hyperinflaci, rozsáhlé zavírání podniků a masové propouštění, a to vše spolu se zoufalstvím, zmatky, násilím, a bezprávím. Určitě bychom neměli očekávat žádné gradíózní záchranné plány, inovační technologické programy či zázračnou sociální soudržnost.

Až nastane kolaps – co se bude dít potom?

- Nová ekonomika založená na výměně zboží a služeb se objeví téměř okamžitě
- Starý kapitál – akcie, dluhopisy, kapitálové prostředky, peníze – to vše bude bezcenné.
- „Výprodej“ majetku – rozebírání a recyklace, hromadění, prodej do sběrných surovin. Mnoho cenných hodnot exportováno (zejména umělecké předměty, starožitnosti, vědecká a technologická zařízení)
- Organizovaný zločin, armádní složky a pořádkové organizace se spojí dohromady do nových mocenských struktur (velice chaotická situace)

Slide [8] V okamžiku, kdy dojde ke změnám, někteří lidé velice rychle pochopí, co je třeba dělat, aby přežili. Začnou se tak podle toho chovat a nebudou se většinou ptát na povolení. Objeví se nový druh ekonomiky, zcela neformální a často polo-kriminální. Nová ekonomika bude souviset s likvidací a recyklací staré ekonomiky. Bude více založena na přímém přístupu ke zdrojům a na použití síly, více než na vlastnictví a na právním pořádku. Lidé, kteří budou mít s tímto novým přístupem potíže, budou brzy vyřazeni ze hry. Toto vše jsou všeobecné rysy. Podívejme se nyní na některá specifika blíže.

Bydlení - domovní fond

Státní vlastnictví
Žádný nájem
V dosahu hromadné dopravy

Banky a korporace
Vylvlastnění a soudní vystěhování
Mimo dosah veřejné dopravy

Všichni mají kde bydlet

Záplava utečenců ze satelitních
předměstí

Slide [9] V přípravě na ekonomický kolaps je důležité, abyste se obešli bez fungující ekonomiky, a hlavně abyste si udrželi střechu nad hlavou. V Sovětském Svazu všechny byty a bytové prostory vlastnil stát, který je dával lidem k dispozici. Jelikož byty byly stavěny státem, byly stavěny jen tam, kde mohl stát zajistit veřejnou dopravu. Po kolapsu v Sovětském svazu si tak téměř všichni byli schopni zachovat střechu nad hlavou. Ve Spojených státech pouze malá část obyvatel žije v bytě či domě, které by nebyly zatížené hypotekou. I v případě, že byt či dům vlastní, musejí platit poměrně veliké daně z nemovitosti. Lidé bez příjmu tak mohou snadno ztratit střechu nad hlavou. Až americká ekonomika zkolabuje, jen málo lidí si udrží příjem, a v důsledku toho bezdomovectví prudce vzroste. A připočteme-li k tomu závislost satelitních předměstí na osobní automobilové dopravě, lze se očekávat masové migrace lidí do městských center.

Doprava

Veřejná
Funguje i nadále

Kompaktní města blízko železniční
dopravy
Udržitelná infrastruktura

Všichni cestují

Privátní, osobní a nákladní auta
Nefunkční díky výpadkům dodávek
paliva

Roztažená města, prázdná centra

Více výmolů než použitelných silnic

Pěšky, na kole, tlačení nákupních
vozíků

Slide [10] Sovětská veřejná doprava byla více či méně jedinou existující formou dopravy. Byla však dostačující. Existovalo omezené množství soukromých aut. Bylo jich však poměrně málo, a tak výpadky v zásobování benzínem a přidělový systém nevedl k vážnějším problémům. Celé veřejná doprava byla navržena tak, že mohla být udržována v chodu téměř libovolně dlouho, a mohla fungovat i za situace, kdy zbytek ekonomiky zkolaboval. Populace Spojených států je prakticky celá závislá na osobní automobilové dopravě, a závisí tak na trzích, které kontrolují dovoz ropy, její rafinaci a distribuci. Je tu také závislost na kontinuálních veřejných investicích do budování komunikací a jejich údržby. Auta, která nejsou stavěna na to, aby dlouho vydržela, vyžadují stálý přísun dovážených náhradních dílů. Až tento složitě propletený systém přestane fungovat, velká část populace se ocitne bez možnosti přepravy.

Zaměstnanost

Převážně státní
Zpomalení
Zpožděné výplaty
Velké skladové zásoby
Pokračující směnný obchod

Převážně soukromá
Přerušení práce
Hromadné propouštění
Minimální skladové zásoby
Likvidace

Plynulý přechod

Okamžité ukončení pracovního poměru

Slide [11] Ekonomický kolaps posléze zasáhne veřejný sektor téměř stejně jako sektor privátní. Kolaps veřejného sektoru bude však pomalejší, neboť státní byrokracie má tendenci reagovat pomaleji. Kromě toho státem vlastněné podniky mají tendenci být méně efektivní a tendenci hromadit zásoby, a tím vytvořit přebytky, které si zaměstnanci mohou odnášet domů a použít ve směnném obchodování. Převážná většina zaměstnání byla v Sovětském svazu ve veřejném sektoru a to poskytlo lidem určitý čas na rozmyšlenou, co dále. Soukromé podniky mají tendenci být mnohem efektivnější v mnoha směrech. I v tom, že propouštějí zaměstnance, zavírají provozy a likvidují majetky. Jelikož většina lidí ve Spojených státech pracuje v privátním sektoru, můžeme očekávat, že přechod k trvalé nezaměstnanosti bude pro mnoho lidí rychlý a náhlý.

Rodiny

Tři generace pod jednou střechou
Úzce spjaté (a nešťastné?)
Žijící ve stejném regionu
Zvyklé na těžkosti

Jednotlivé, atomizované rodiny
Odcizené (a šťastné?)
Roztroušené po celé zemi
Mající pocit nároku

Život jde dál

Ztraceni mezi neznámými lidmi

Slide [12] V situacích, kdy lidé setkají se problémy a strádáním, obvykle hledají podporu a pomoc a spoléhají se na rodinu. V Sovětském svazu chronické problémy s byty způsobovaly, že často i tři generace žily pod jednou střechou. Situace lidi nečinila nijak šťastnými, ale přinejmenším si na sebe zvykli. Většinou se nečekalo mnoho. Držet při sobě a činit se jak to jde. Rodiny ve Spojených státech mají tendenci se atomizovat a rozprchnout se po celé zemi, do několika států. Mají často problém být tolerantní jeden k druhému i při takových příležitostech, jakými jsou Thanksgiving nebo vánoce. O to je pravděpodobnější, že budou mít potíže s tolerancí ve špatných časech. Už teď je až přespříliš osamňlosti v Spojených státech a mám pochyby, že to ekonomický kolaps vyléčí.

Peníze

Jen poukázky
Dělené se s přáteli
Příjem nedůležitý
Přátelé důležitější

„Prostředky“
Výjimečně rozdělované
Příjem nutný pro přežití
Peníze důležitější

Na mizině, ale nevadí

Na mizině a bezmocný

Slide [13] Američané potřebují peníze k tomu, aby udrželi ďábla na uzdě. V době ekonomického kolapsu obvykle dojde k hyperinflaci, která znehodnotí úspory. Obvykle také dochází k masové nezměstnanosti, která se zruší příjmy. Výsledkem je, že většina populace je bez peněžních prostředků. Velice málo bylo ke koupi v Sovětském svazu. Peníze byly spíše vnímány jako poukázka a nikoliv jako bohatství, a byly jako takové velice často spolu sdílené mezi přáteli podle potřeby. Mnohé – bydlení a doprava především – bylo skoro či úplně zdarma.

Spotřební zboží

Náklady pro vládu
Výrobně orientovaná ekonomika
Nedostatky výrobků
Dodělej si sám
Technologické dědictví

„Prostředky“
Výjimečně rozdělované
Příjem nutný pro přežití
Peníze důležitější

Zprav si sám

Recyklace odpadků

Slide [14] Sovětské výrobky byly vždy terčem výsměchu – ledničky sloužící k vytápění domu a k ohřívání jídla a tak podobně. A přitom každý, kdo lednici sehnal, a kdo ji byl schopen doma uvést do provozu, se mohl považovat za šťastného. V okamžiku, kdy se vám podařilo takovou lednici uvést do chodu, stala taková lednice trvalým a téměř libovolně dlouho udržovatelným rodinným jméním a dědictvím děděným z generace na generaci. Naopak ve Spojených státech lze často zaslechnout „to nestojí za to, to opravovat“. Když něco takového Rus zaslechne, okamžitě se rozčílí a vidí rudě. Jednou jsem zaslechl staršího Rusa v Bostonu, když se rozčiloval, že mu nechtějí prodat rám postele bez matrace: „Lidé vyhazují perfektní matrace, jak je mám využít?“ Ekonomický kolaps vede stejně tak k zastavení domácí produkce jako k zastavení dovozů. Je proto životně důležité, aby vše, co vlastníte se opotřebovávalo pokud možno, co nejpomaleji, a aby to bylo možné opravit, pokud se to porouchá. Sovětské zboží se opotřebovávalo překvapivě pomalu. Neplatí to však pro čínské výrobky, které jsou ke koupi nyní .

Potraviny

Zahrádky
Místní zdroje potravin
Vaření doma
Fyzická aktivita

Supermarkety
Potraviny z velkých vzdáleností
Hotová jídla
Epidemie obezity

Shánění portavin

Někdo se o dostatek potravin postará.

Slide [15] Sovětské zemědělství bylo známé svou neefektivností. Mnoho lidí si zahradničilo a pěstovalo si vlastní potraviny i v dobách relativní prosperity. V každém městě byly však potravinové sklady zásobované podle státního plánu. Restaurací bylo málo a většina lidí vařila a stravovala se doma. Nakupování dalo hodně práce a znamenalo nošení těžkých nákupů. Občas to připomínalo honitbu – třeba shánění kousku masa v obchodě. Lidé tak byli dobře připraveni na to, co se dostavilo. Ve Spojených státech většina lidí nakupuje potraviny v supermarketech, které jsou zásobovány z daleka flotilou chladicích nákladáků. Mnozí se ani nenamáhají nakupovat a jen se stravují v bufetech s hotovým jídlem. A když už lidé vaří, málokdy vaří ze základních potravin. Tohle vše je velice nezdravé a projevuje se to v obvodu amerického pasu, což je zdaleka viditelné, kdykoli se podíváte kolem sebe. Například na parkovišti. Mnoho lidí se jen souká z auta a do auta. Taci nejsou na to, co přijde, určitě dobře připraveni. Jakmile budou muset začít žít jako Rusové, padnou na kolena.

Zdravotní péče

Verejná
Základní péče zdarma
Důraz na základní péči a prevenci

Privátní
Lekárství na zisk
Fokus na staré lidi, chronické nemoci,
onkologii, akutní medicínu,
psychofarmacii, plastickou
chirurgii

Základní péče

Národ hypochondrů

Slide [16] Sovětský svaz vydával velké prostředky na preventivní očkování, kontrolu infekčních chorob a základní lékařskou péči. Vláda přímo provozovala systém státních klinik, nemocnic a sanatorií. Lidé se životu nebezpečnými chorobami a s chronickými potížemi měli důvody ke stížnostem a museli si platit privátní péči sami (pokud měli peníze). Ve Spojených státech je zdravotnictví výdělečná činnost. Lidé, jak se zdá, o tom moc nepřemýšlejí. Je velmi málo činností, kterým by Američané nepřiznali právo na profit. Problém nastává v okamžiku, když přestane fungovat ekonomika. S ní zmizí i profit a s ním i služby, které profit motivoval.

Vzdělání

Veřejné a zdarma
Dobré znalosti po osmileté docházce
Pěší docházka do školy
Malé místní školy

Břemeno dluhů za vzdělání
12 + 4 roky a hodně nedovzdělaných
Školní autobusy či odvoz autem
Příliš velké a rozsáhlé školy

„Ztracená generace“

Nevzdělanost a ignorance

Slide [17] Vzdělávací systém v Sovětském svazu byl obecně vzato výborný. Poskytl většině obyvatel dobré vzdělání. Vzdělávací systém dokázal připravit velký počet specialistů. Všechny stupně vzdělání byly bezplatné, a někdy dokonce na vyšším stupni bylo udělováno stipendium a ubytování a stravování zdarma. Po kolapsu vzdělávací systém držel pohromadě celkem obstojně. Problémem bylo, že absolventi měli mizerné vyhlídky najít uplatnění po ukončení studia. Mnozí ztratili motivaci. Vzdělávací systém ve Spojených státech je v mnoha směrech dobrý – státní a průmyslový výzkum, týmové sporty, presentace. Základní a střední americké školy nedokáží však vzdělat tak, jak to dokázaly sovětské školy během prvních osmi let. Obrovský rozsah a veliké náklady na údržbu amerického školství se pravděpodobně ukážou jako nezvládnutelné v období kolpasu a v období po kolapsu. Analfabetismus je ve Spojených státech problémem již nyní, a tak lze očekávat, že se to jen zhorší.

Energie

Soběstačnost
Přebytky, export
Státní vlastnictví
Cenová regulace

Dovoz 65% ropy a zemního plynu
Klesající domácí produkce
Soukromé vlastnictví
Zisk, profit

Nedostek, přidělový systém

Selhání trhu

Slide [18] Sovětský svaz nemusel dovážet energii. Produkce a distribuce se snížila a měla problémy, ale nikdy nezkolabovala. Cenová regulace dokázala, že nedošlo k závažným problémům ani v průběhu hyperinflace. Termín „selhání trhu“ se zdá na místě v případě energetické situace Spojených států. Volný trh vytvořil destruktivní vztahy v případech, kdy dochází k nedostatku některé suroviny. V průběhu Druhé světové války to vláda Spojených států pochopila a úspěšně se s tím vyrovnala zavedením přidělového systému na mnoho výrobků, od benzínu až po náhradní součástky na kola. Válka je však dávno pryč a od jejího konce se nedotknutelnost principů volného trhu stala předmětem víry.

Závěr:

**Sovětský svaz
byl mnohem lépe připravený
na ekonomický kolaps
než jsou Spojené státy**

Slide [19] Došel jsem tak k závěru, že Sovětský svaz byl mnohem lépe připravený na ekonomický kolaps, než jsou na kolaps připraveny Spojené státy. Vynechal jsem dvě důležité asymetrie mezi dvěma velmocemi, protože se domnívám, že nemají nic společného s připraveností na kolaps. Některé země mají prostě jen více štěstí než jiné. Pro úplnost se o těch dvou oblastech zmíním. V rasové a etnické oblasti Spojené státy připomínají spíše Jugoslávii než připomíná Jugoslávii Sovětský svaz. Proto můžeme očekávat, že období po kolapsu ve Spojených státech nemusí být tak pokojné, jako tomu bylo v Rusku. Etnicky smíšené komunity jsou křehčí a mají tendenci explodovat. V oblasti náboženství v Sovětském svazu prakticky neexistovaly kultury posledního soudného dne. Velice málo lidí si přálo planetární nukleární katastrofu, která by zvěstovala návrat spasitele.

Politika

Ideologicky zkosnatělá
Komunistická strana

Schopná potlačit potesty
Zakazující knihy

Ideologicky zkosnatělá
Kapitalistická strana, a ...
..ještě jedna Kapitalistická strana

Schopná ignorovat protesty
Manipulace knih

Plná připravenost na kolaps

Slide [20] V jedné oblasti, kde nemohu najít žádný rozdíl v připravenosti na kolaps, je vnitrostátní politika. Ideologie jsou rozdílné, ale zaslepená oddanost k nim je více než stejná. Je samozřejmě větší zábava sledovat dvě Kapitalistické strany, které jdou se derou o moc, než mít je jednu Komunistickou stranu, pro kterou musíte volit. Záležitosti, o které se strany na veřejnosti přou, jsou většinou symbolické spory o nepříliš významných problémech sociální politiky, které však poskytují snadné se předvádění veřejnosti. Komunistická strana nabízí pouze jednu hořkou pilulku. Dvě Kapitalistické strany nabízejí výběr ze dvou placebo. Nejnovější inovací jsou volby, které musí rozhodnout cílová kamera. Každá strana si koupí 50% hlasů a výsledky voleb se vyloví z statistického šumu tak, jako loví kouzelník králíka z klobouku. Americký způsob, jak se vyrovnat s disidentem a s protesty je dozajista vyspělejší: proč věznit disidenty, když je můžete nechat křičet do větru, jak se jim zlíbí. Americké účetnictví je také mnohem propracovanější a jemnější než sovětské. Proč z nějakého statistického údaje dělat státní tajemství, když ho můžete jednoduše překroutit jak je libo. Zde je jednoduchý příklad: inflace je „kontrolovatelná“ snadno tím, že místo bifteku se dosadí do rovnice hamburger, a tím se snadno doloží, že sociální dávky je nutno zvýšit jen minimálně.

Ověřená a časově úsporná metoda, jak přistupovat k politice, přístup spolehlivě fungující v jakékoliv kolabující supervelmoci.

- 1) Nevšímejte si a nezabývejte se politikou a politiky – tím, že si jich všímáte, jim dodáte jen odvalu. Je to ztráta času a hrozně to rozptyluje. Soustředte se na potřebné a užitečné.
- 2) Nedělejte si z nich legraci (přestože je to lákavé). Když je budete ignorovat úplně zmizí z vašeho obzoru.
- 3) Alexander Solženicyn (který dostal Nobelovu cenu za literaturu v roce 1970) přišel s užitečným úslovím, které mu pomohlo přežít GULAG, a které se vám může hodit také:

„Nevěřte jim, nebojte se jich a o nic se jich neproste.“

(Byl to on, kdo se postavil sám sovětskému režimu a vyhrál!)

Slide [21] Mnozí lidé vynakládají hodně energie na protesty proti své nezodpovědné a nečinné vládě. Zdá se, že je to dost promarněný čas, uvědomíme-li si, jak málo vlivu takové protesty mají. Pro protestující lidi je obvykle dostatečnou útěchou, když se o svém úsilí dočtou v zahraničním tisku? Zdá se mi, že by udělali lépe, kdyby se odpoutali od svých politiků stejně tak, jako se politici odpoutali od nich. Je to stejně snadné jako vypnout televizi. Až to zkusí, tak s největší pravděpodobností zjistí, že se v jejich životě nic, ale vůbec nic nezmění. Možná jedině to, že se jim zlepší nálada. Také možná objeví, že budou mít více času a energie na důležitější věci.

Snižování náskoku v kolapsu. Jaké jsou alternativy?

- Velké vládní programy
- Soukromý sektor
- „Zdánlivá řešení“
- Udělej si sám

(Ne všechny problémy mají řešení)

Slide [22] Načrtnu nyní několik věcí více nebo méně realistických, které mohou pomoci zmenšit „Náskok v kolapsu“. Můj seznam se může na první pohled zdát bláznivý, ale je nutné si uvědomit, že se jedná o velmi obtížný a koplikovaný problém. Také je nutné připomenout, že ne všechny problémy mají řešení. Mohu vás ujistit, že problém kolpasu dnes večer nevyřešíme. Nepokusím se o nic jiného, než se na problém podívat z několika různých úhlů.

Snižování náskoku v kolapsu. Velké vládní programy?

- Vláda není schopná a kompetentní (9-11, Irák, Katrina atd.)
- Jak se zdá lidé příliš vládě nedůvěřují (proč asi)
- Koncetrované vládní usilí není moc pravděpodobné (malá představa o skutečném rozsahu a velikosti problému)
- Vláda se spíše bude pokoušet kolaps odvrátit, či oddálit než se na něj připravovat (ztráta času)
- Vláda nechtěně může kolaps uspišit (viz. Gorbačovova Perestrojka)

(Nerealistický plán)

Slide [23] Mnozí lidé láteří na nezodpovědnost a nečinnost vlády. Často při tom říkají něco v tom smyly:, že „Je třeba udělat něco jako“ a za tečky se doplní například nějaký velký a úspěšný vládní program ze slavné minulosti – Marshallův plán, projekt Manhattan, Apollo program. Bohužel v historických knihách není nic o tom, jak se vláda má připravovat na kolaps. Gorbačovova Perestrojka je příkladem, jak se vláda pokoušela kolaps odvrátit či alespoň oddálit. Je pravděpodobné, že to kolpas Sovětského svazu jen urychlilo.

Snižování náskoku. Jaké jsou alternativy?

- Velké vládní programy
- Privátní sektor
- „Zdánlivá řešení“
- Udělej si sám

(Ne úplně všechny problémy mají řešení)

Slide [24] Je tu několik věcí, u kterých bych byl rád, kdyby se jimi vláda začala zabývat v přípravě na kolaps. Mám zejména starost o všechny radioaktivní a toxické instalace, zásoby a skládky. Je dost pravděpodobné, že budoucí generace nebudou schopné je kontrolovat, a to tím spíše, když se v důsledku globálního oteplování mnohé z nich ocitnou pod vodou. Je tu všude kolem spousta nebezpečných substancí, které by nás skoro všechny mohly zahubit. Mám také starosti o vojáky zapomenuté za mořem – opuštění i jen jediného vojáka je jedna z nejhanebnějších věcí, kterou stát může udělat. Zámořské vojenské základny by měly být zrušeny a vojska by se měly vrátit zpět. Také bych rád viděl, kdyby se s předstihem nějakým kontrolovaným způsobem zmenšilo ohromné množství lidí ve vězeních, místo toho, aby se čekalo na chaotickou všeobecnou amnestii. A v neposlední řadě se domnívám, že fraška s dluhy, které nebudou nikdy splaceny, trvá již moc dlouho. Vymazání dluhů by poskytlo společnosti čas se přizpůsobit. Jak vidíte, tak nechci žádné zázraky. I když je pravda, že pokud se cokoli z výše uvedeného uskuteční, budu to za zázrak považovat.

Snižování náskoku. Soukromý sektor?

- Eliminovat potřebu mít dodavatele
- Eliminovat potřebu zisku
- Eliminovat potřebu „cash flow“
- Eliminovat potřebu mít zákazníky

(Nerealistický plán)

Slide [25] Privátní sektor není neuskutečnitelným řešením. Je ve Spojených státech jen velmi, velmi nepravděpodobný. Některé podniky Sovětského svazu byly státem ve státi. Kontrolovaly svůj ekonomický prostor a mohly tak více či méně pokračovat ve své činnosti i bez funkční velké státní ekonomiky. Udržely si tuto nezávislost i po privatizaci. Konzultanti managementu ze Západu se rozčilovali nad nekončícími školkami, domy pro důchodce, prádelnami a bezplatnými klinikami. Konzultanti potřebovali zjednodušit a usměrnit organizaci podniku. Experti na management ze Západu však přehlédli jednu velice důležitou věc: základem úspěchu těchto velkých sovětských podniků byla schopnost přežít ekonomický kolaps. Možná mladí géniové z Google by to pochopili. Obávám se však, že jejich akcionáři něco takového nepochopí.

Snižování náskoku.

Zdánlivá řešení

Sovětský svaz dosáhl lepší připravenosti na kolaps skrze totální šlendriján a špatně fungující ekonomiku. A tak se o to třeba můžeme pokusit také:

- Nedostatky bytů
- Obrovská neefektivita a ztráty
- Nedostatek potravin
- Rozsáhlá korupce
- Zneužívání státního majetku
- Byrokratické průtahy

Všechno tohle pomohlo lidem se mentálně i fyzicky připavit na kolaps a umožnilo jim to se přizpůsobit situaci v okamžiku, kdy ke kolapsu došlo.

Slide [26] Je důležité si uvědomit, že Sovětský svaz dosáhl své lepší připravenosti na kolaps bezděčně, a nikoliv díky nějakým úspěšným nouzovým programům. Ekonomický kolaps může však to, co se zdá

jako ekonomické minus, proměnit v ekonomické plus. To poslední, co potřebujeme, je perfektně fungující, rostoucí a prosperující ekonomika, která jednoho dne zkolabuje, a nechá každého na holičkách. Není nutné zavádět zásady centrálně řízené ekonomiky a kopírovat nevýraznou výkonost sovětské ekonomiky té doby. Máme vlastní metody, které fungují stejně dobře. Nazývám je „zdánlivá řešení“. Jsou to řešení problémů, která vytvoří problémů více, než kolik jich vyřešily. Stačí se podívat kolem sebe a uvidíte, že „zdánlivá řešení“ jsou všude kolem, v každé oblasti: máme „zdánlivá řešení“ v Iráku, „zdánlivá řešení“ krachujícího penzijního systému, „zdánlivá řešení“ problémů souvisejících s privátní lékařskou péčí, „zdánlivá řešení“ problému ochrany intelektuálního majetku. Kombinová zátěž těchto „zdánlivých řešení“ nás všechny pomalu ale jistě stahuje dolů. Pokud nás to zatlačí hodně dolů, pak to bude mít tu výhodu, že až se kolaps dostaví, budeme padat jen z přízemí. A tak bychom měli tomuto procesu spíše napomáhat, nebo mu aspoň nebránit. A tak až za vámi někdo přijde s tím, že má „řešení“ na využití vodíku, tak mu nebraňte, a jak jen můžete, tak mu dodejte odvahy a podpořte ho. Takové „zdánlivé řešení“ není možná tak účinné jako, kdyby se pod kotlem topilo přímo penězi, ale je to krok správným směrem.

Snižování náskoku.

Udělej si sám -

- Nedejte se zmást ekonomickým progresem a prosperitou. Stáhněte peníze z finančních trhů. Dejte své úspory do trvalých hodnot. Stáhněte svoje jmění z cirkulace. Zbavte se dluhů a co nejvíce omezte svou závislost na pravidelném příjmu.
- Neusilujte o ekonomické úspěchy. Optimalizujte svůj život, abyste měli co nejvíce volného času a jen omezenou zodpovědnost. Nepracujte přes příliš a nepracujte příliš mnoho hodin.
- Není-li to nezbytně nutné, neangažujte se v ekonomice. Kupujte jen to, co nezbytně potřebujete. Recyklujte co nejvíce věcí můžete. Omezte svoje potřeby a pracujte na plánu, jak je omezit ještě více.

Slide [27] Některé mainstreamové ekonomické aktivity nejsou doporučení hodné na osobní úrovni, a jsou navíc kontraproduktivní pro snižování Náskoku v kolapsu. Jakékoli kroky, jejichž výsledkem je pokračování ekonomického růstu a prosperity, jsou kontra produktivní: čím výše vyskočíme, tím tvrději dopadneme. Je traumatizující přechod ze situace, kdy máte hodně prostředků v penzijním fondu, do situace, kdy tam nemáte nic, protože došlo ke zhroucení trhu. Stejně tak je traumatizující přechod od vysoké mzdy ke mzdě malé či dokonce žádné. A jestliže ještě ke všemu jste stále v jednom kole, a pak najednou nebudete mít, co dělat, patom opravdu budete mít velké problémy. Ekonomický kolpas je nejméně vhodným obdobím pro psychické zhroucení. Bohužel se to často stává. Lidé, kteří jsou k tomu nejvíce náchylní, jsou úspěšní muži ve středním věku. Když se jim najednou jejich kariéra zhroutí, jejich úspory jsou pryč a jejich mejetek je bezcenný, celý jejich pocit vlastní důležitosti a úspěšnosti je také pryč. Mají tendenci se upíjet k smrti a páchají často sebevraždy. Vzhledem k tomu, že jsou to často jedni z nejzkušenějších a nejschopnějších, je to pro společnost ohromná ztráta. Jestliže ekonomika a vaše místo v ní je pro vás důležité, pak v okamžiku kdy dojde ke změnám, budete hodně trpět. Můžete se na to postupně připravovat a nelpět na svém místě, ale nesmí to být jen povrchní příprava. K tomu, abyste to podpořili, se musíte naučit novému životnímu stylu a novým zvykům a také tělesné zdatnosti. Vyžaduje to hodně kreativity a úsilí dát dohromady aspoň trochu smysluplnou existenci na okraji společnosti. Po kolapsu je totiž pravděpodobné, že život na okraji, se ukáže být tím nejlepším místem ke životu.

Snižování náskoku – je to jen na vás.

- Kolaps Sovětského svazu byl pro většinu dost hroznou zkušeností. Mnoho lidí zemřelo. Až zkolabuje americká ekonomika, bude mnohem horší.
- Rusku to trvalo deset let, než se vzpamatovalo. Spojené státy nebudou mít zdroje, které umožnily Rusku se vzpamatovat (export energie, ekonomicky nedotčení sousedi.
- Další ekonomický růst není ani možný ani nutný. Moderní industriální společnost není nutnou podmínkou pro kulturní a duševní rozvoj. Spíše ohrožuje přežití lidstva.
- Lpění na zprofanovaných institucích je škodlivé. Vlády jsou již nyní přežitkem. Obchodní sektor se přežije záhy také. A jelikož vám nic z toho nebude záhy ku prospěchu, tak můžete být o krok napřed, a můžete přestat být k užítku vy jim.

Slide [28] Doufám, že jsem nevzbudil dojem, že kolaps Sovětského svazu byl nějakou procházkou parkem, protože to bylo skutečně špatné v mnoha směrech. To, co chci sdělit je, že až tato americká ekonomika zkolabuje, tak to bude ještě mnohem horší. Další věc, kterou bych chtěl zdůraznit je to, že kolaps tady bude pravděpodobně kolapsem trvalým. Okolnosti, které dovolily Rusku a dalším bývalým sovětským republikám znovu se vzpamatovat, dnes zde neexistují. Přesto však věřím, že v každém období a za každých okolností jsou lidé schopni najít nejen prostředky a důvody jak přežít, ale také najít uvolnění, spokojenost a svobodu. A tak nakonec se jen mohu zeptat, proč bychom je nemohli začít hledat již nyní, když je budeme schopni najít i po kolapsu ekonomie.

Děkuji za pozornost.